

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 36/02

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2002 prerokoval sťažnosť J. G., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. E. L., B., ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na to, aby jej záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave vo veci vedenej pod sp. zn. 64 Cb 33/97, za účasti Krajského súdu v Bratislave, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na to, aby jej záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave vo veci vedenej pod sp. zn. 64 Cb 33/97 b o l o p o r u š e n é .

2. Krajskému súdu v Bratislave p r i k a z u j e vo veci vedenej pod sp. zn. 64 Cb 33/97 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. G. n e p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie.

4. Základné právo J. G. nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky n e b o l o p o r u š e n é .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. marca 2002 doručená s'ťažnosť J. G., bytom B. (ďalej „s'ťažovateľka“), v ktorej namietla porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a základného práva na to, aby jej záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). K porušeniu základných práv malo dôjsť postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) vo veci sp. zn. 64 Cb 33/97. Predmetom konania pred krajským súdom je nárok na poistné plnenie na základe poistnej udalosti.

S'ťažovateľka navrhla, aby ústavný súd okrem výroku o porušení jej základných práv prikázal krajskému súdu, aby konal bez zbytočných priet'ahov, a priznal jej primerané finančné zadost'učinenie vo výške žalovanej pohľadávky (50 864 Sk) a náhradu trov konania.

Ku skutkovému stavu v konaní sp. zn. 64 Cb 33/97

S'ťažovateľka tvrdí, že 14. februára 1995 podala žalobu na súd, ktorou sa domáhala zaplatenia 50 864 Sk ako poistného plnenia na základe poistnej udalosti. Z obsahu spisu krajského súdu sp. zn. 64 Cb 33/97 bolo zistené, že žaloba s'ťažovateľky bola pôvodne podaná Okresnému súdu Bratislava III, ktorý vec (vedenú pod sp. zn. 8 C 78/95) postúpil

z nedostatku vecnej príslušnosti krajskému súdu, ktorému bol príslušný spis predložený 29. mája 1997.

Preto ústavný súd skúmal, či došlo ku zbytočným prieťahom a k porušeniu práva prejednanie veci v primeranej lehote, len od 29. mája 1997, pretože krajský súd zodpovedá za konanie vo veci sťažovateľky až od uvedeného dátumu.

Sťažovateľka ďalej tvrdí, že ku zbytočným prieťahom a ku porušeniu práva na prejednanie veci v primeranej lehote došlo v období od 17. septembra 1997 do 21. apríla 1998 a potom od 1. januára 1999 do podania sťažnosti ústavnému súdu.

Z obsahu spisu vyplýva, že sudca zastavil konanie pre nedostatok náležitostí návrhu (17. septembra 1997), avšak jeho uznesenie bolo Najvyšším súdom Slovenskej republiky zrušené ako nezákonné a vec bola krajskému súdu vrátená 21. apríla 1998.

Po vrátení veci 29. septembra 1998 bol krajským súdom vydaný platobný rozkaz, ktorý bol zrušený v dôsledku odporu podaného žalovanou poisťovňou 22. októbra 1998. Prvé pojednávanie vo veci samej bolo nariadené na 18. apríl 2000. Toto pojednávanie bolo odročené pre neprítomnosť právnej zástupkyne žalobkyne rovnako ako pojednávanie nariadené na 23. máj 2000. Ďalšie pojednávanie, ktoré sa malo konať 12. septembra 2000, bolo odročené pre čerpanie dovolenky sudcu na 3. október 2000, pričom toto pojednávanie pre neúčast' právnej zástupkyne žalobkyne bolo odročené na 26. január 2001. Ďalšie pojednávanie sa konalo 21. mája 2002, keď bol vo veci samej vynesovaný rozsudok.

Sťažnosť podaná podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“) vyhodnotil krajský súd ako opodstatnenú (list sp. zn. Spr 2156/00 zo 14. apríla 2000) a rozhodol o ďalšom sledovaní veci. Napriek príslubu predsedu krajského súdu nedošlo k účinnej náprave zo strany konajúceho sudcu a vec nie je

doposiaľ právoplatne rozhodnutá, aj keď 21. mája 2002 bol vynesенý rozsudok vo veci samej.

Krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti v tomto konaní konštatoval čiastočný, objektívne zapríčinený prieťah a dodal, že na krajskom súde je neúmerne množstvo nevybavenej súdnej agendy.

Zmenu zákonného sudcu odôvodnil krajský súd zmenou rozvrhu práce na rok 2001, vytvorením nových dvoch súdnych oddelení na obchodnom úseku a po pridelení veci sťažovateľky Dr. D. ako sudcovi v novozriadenom oddelení došlo k jej ďalšiemu prideleniu inému sudcovi len v dôsledku odchodu Dr. D. (po dlhšej práceneschopnosti) do invalidného dôchodku.

Obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, preto ústavný súd o sťažnosti konal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania (§ 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov - ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

***K základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa
čl. 48 ods. 2 ústavy a základnému právu na to, aby záležitosť bola prejednaná
v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru***

Zbytočné prieťahy v konaní v praxi naznačuje najmä neprimeraná dĺžka konania. V tejto súvislosti možno, vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu, uviesť, že aj keď čas na konanie bez zbytočných prieťahov nemožno ohraničiť (I. ÚS 92/97), účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza zásadne až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza

spravidla právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na rozhodnutie o neporušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ani podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Rýchlosť a účinnosť každého súdneho konania je objektívne podmienená charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitou prejednávanej veci, ďalej správaním samotného účastníka súdneho konania a napokon aj činnosťou (súčinnosťou) štátnych a iných orgánov zúčastňujúcich sa súdneho konania. Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je však organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť je konkretizovaná v § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej v § 100 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní. O pried'ahoch v súdnom konaní možno hovoriť vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné inštitúty alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale tiež „rýchlej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnok) na dosiahnutie tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97). Priznanie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov zakladá povinnosť súdu na organizovanie práce, aby sa toto základné právo objektívne realizovalo (II. ÚS 26/95).

Obdobie nečinnosti všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd vždy v doterajšej judikatúre posúdil ako zbytočný pried'ah (II. ÚS 3/00). Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu však nie sú

v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (III. ÚS 14/00).

Primeranosť doterajšej dĺžky konania sa posudzuje podľa troch základných kritérií, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu, proti ktorému sťažnosť smeruje.

Vychádzajúc z obsahu žaloby sťažovateľky, ktorou sa domáhala zaplataenia poistného plnenia, možno konštatovať, že vec nie je skutkovo a právne zložitá. V týchto sporoch sa používa právna úprava prijatá v Občianskom zákonníku a vykonávacích predpisoch. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sporov z poistných zmlúv alebo z ďalších, inak vzniknutých poistných pomerov sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj metodiku postupu všeobecných súdov v týchto sporoch, najmä čo sa týka zisťovania skutkového stavu. Preto zložitou sporovej veci sťažovateľky nemožno podľa názoru ústavného súdu argumentovať doterajšie trvanie konania, t. j. obdobie viac ako piatich rokov od začatia konania pred krajským súdom.

V správaní sťažovateľky, za ktoré treba považovať aj správanie jej právnej zástupkyne v súdnom konaní, boli zistené skutočnosti, ktoré spôsobili predlžovanie konania najprv od podania žaloby až do postúpenia veci Okresným súdom Bratislava III krajskému súdu v roku 1997 (túto dobu ústavný súd ani nevzal do úvahy, pretože v tomto čase nebol vo veci oprávnený a povinný konať krajský súd) a tiež aj v roku 2000, keď sa právna zástupkyňa nezúčastnila troch pojednávaní, pričom podľa názoru ústavného súdu nerozhoduje dôvod týchto neúčastí.

Na základe tohto skutkového stavu dospel ústavný súd k záveru, že v konaní pred krajským súdom ide o zbytočné priet'ahy za obdobie od 17. septembra 1997 do 21. apríla 1998, pretože rozhodnutie o zastavení konania sa ukázalo ako neodôvodnené (z odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 321/97 z 21. januára 1998 vyplýva, že k zastaveniu došlo v dôsledku trvania na údaji, aj bez

ktorého bolo zjavné, kto je žalovaný). Uznesenie o zastavení konania teda nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Zbytočnými priet'ahmi v dôsledku nečinnosti krajského súdu je poznačené aj obdobie od 1. januára 1999 do podania sťažnosti, resp. do vynesenia rozsudku 21. mája 2002, s výnimkou obdobia od 18. apríla 2000 do 10. novembra 2000, keď sťažovateľka, resp. jej právna zástupkyňa sa trikrát nedostavili na pojednávanie, a preto bolo pojednávanie vždy odročené. Takto zistené priet'ahy v konaní vrátane nečinnosti krajského súdu po dobu od 10. novembra 2000 až do 21. mája 2002 vedú k záveru, že celé konanie pred krajským súdom v skutkovo a právne jednoduchej veci je poznačené zbytočnými priet'ahmi, a napriek tomu, že od postúpenia veci krajskému súdu uplynulo viac ako päť rokov, sťažovateľka nemá konečné rozhodnutie, či jej nárok na poistné plnenie je alebo nie je opodstatnený.

Uvedené skutočnosti viedli k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základné právo na to, aby záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené.

Ústavný súd napriek tomu, že 21. mája 2002 bol vynesovaný prvostupňový rozsudok, ktorý nie je právoplatný, súčasne prikázal krajskému súdu konať ďalej bez zbytočných priet'ahov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde], čo má význam pre prípadné úkony krajského súdu v odvolacom konaní a aj v ďalšom konaní, ak by sa v konaní pokračovalo aj po právoplatnom rozhodnutí odvolacieho súdu.

Sťažovateľka uplatnila nárok na primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 864 Sk, pričom ide o sumu, ktorá bola uplatnená v spore proti poisťovni a táto suma bola sťažovateľke priznaná neprávoplatným rozsudkom vynesovým 21. mája 2002.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľka nárok na primerané finančné zadosťučinenie neodôvodnila žiadnymi

skutočnosťami, hoci zákon jej to ukladá. Dôvodom nemôže byť len výška sumy uplatnenej v spore, ktorá navyše bola sťažovateľke priznaná. Preto ústavný súd primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľke nepriznal.

***K porušeniu základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi
podľa čl. 48 ods. 1 ústavy***

Sťažovateľka namietla, že v jej veci bola odňatá svojmu zákonnému sudcovi.

Zo spisu krajského súdu ústavný súd zistil, že 21. mája 2002 bol vo veci sťažovateľky vynesený rozsudok, ktorým bolo jej žalobe celkom vyhovené. Tento výsledok konania bráni záveru, že došlo k porušeniu základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi, pretože chýba základný predpoklad na to, aby bolo možné uvažovať o porušení tohto základného práva. Týmto základným predpokladom je priamy súvis medzi odňatím zákonnému sudcovi a negatívnym dopadom meritórneho rozhodnutia (postupu) všeobecného súdu na právne postavenie sťažovateľky.

Preto ústavný súd vyslovil, že základné právo sťažovateľky nebyť odňatý svojmu sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nebolo porušené.